

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحث در این است که اگر کسی در ماه رمضان روزه خود را عمدًا افطار کند و بعد در همان روز مانعی از موانع روزه مانند حیض یا مسافرت یا جنون و امثال آن برایش پیش آید آیا باید کفاره بدهد یا نه؟ و آیا تکلیفًا مرتکب حرام و معصیت شده است یا نه؟ اما واضح است که مرتکب معصیت و حرام شده است زیرا در صورت عدم لزوم کفاره باز او مرتکب تجری شده است لذا عدالت او از بین می رود زیرا تجری از خبث باطن و سوء سریره نشئت می گیرد فلذا نمی تواند به عنوان شاهد و امام جماعت و امثال آن اقدام کند. حال آیا او مرتکب خلاف شرع هم شده است یا نه؟ افرادی مانند آیه الله خوئی و امثال آن همه قائل هستند که او مرتکب فعل حرامی شده است زیرا او احترام ماه رمضان را هتک کرده است، یعنی شارع مقدس تا جایی که ماه رمضان اهمیت می دهد که می گوید حتی کسی که در حال سفر است تا به حد ترخص نرسیده نباید روزه اش را افطار کند حال چه رسد به کسی که در خانه نشسته است و روزه اش را خورده است و اتفاقًا در همان روز مثلاً یا حائض شده است (مانع قهری) و یا سفری برایش به وجود آمده است (مانع اختیاری)، و از طرفی در ارتکاز متشرعه هم این عمل حرام می باشد و متشرعه او را روزه خوار می داند و می گویند که او مرتکب معصیت شده است، البته در این مورد مبناهای مختلفی وجود دارد؛ بعضی مانند آیه الله خوئی از اقتضای ادله استفاده می کنند که آنها قبل از بروز مانع نیز باید روزه بگیرند و همچنین این بحث می تواند مبتنی بر این شود که موانعی که بعداً بوجود می آید آیا نقض من حیثه هستند یا نقض از اول امر هستند؟ یعنی آیا حیض موجب می شود که روزه از اول باطل باشد یا از همان موقع (بروز مانع) به بعد روزه اش باطل می شود؟ بعضی همانند صاحب مذهب الاحکام قائل هستند که روزه از همان زمان باطل می شود نه از اول، بنابراین اگر قبلاً کسی

روزه را افطار کند قضاء و کفاره بر او واجب می شود. بعضی مانند علامه در تذکره قائل هستند که صوم در اینجا از اول باطل است زیرا صوم به معنای امساک از جمیع مفطرات از طلوع فجر تا مغرب است و این شخص خود فاقد شرط صحت صوم است زیرا او نمی توانسته این استمرار امساک را محقق کند و خداوند هم نمی تواند به چنین فردی که نمی تواند این امساک را تحقق ببخشد امر کند که روزه بگیرد و اگر تکلیف کند این از باب تکلیف به محال می شود حال که او از طرف شارع امر به صوم ندارد واضح است که کفاره هم ندارد.

نکته دیگری که باید در نظر بگیریم این است که کفاره معلول چیست؟ آیا کفاره برای کسی است که قدرت داشته باشد تمام روز را امساک کند؟ که اگر چنین باشد در ما نحن فیه فرد کفاره ندارد و یا همان طور که آیه الله خوئی و عده ای قائلند کفاره برای کسی است که روزه باشد و هنوز مانعی برایش از ادامه صیام به وجود نیامده است و او روزه را باطل کرده است و بعداً هر چه می شود ارتباطی به این افطار عمدی ندارد؟ که اگر چنین باشد کفاره بر گردن او آمده است و آیه الله خوئی روایات باب هشتم از ابواب ما یمسک عنه الصائم را بر این قول تطبیق داده است و می گوید این روایات اطلاق دارد و هر نوع افطاری را موجب کفاره می داند.

و اما به عقیده بنده ما باید ببینیم کفاره به چیزی تعلق می گیرد؟ عرف می گویند که کفاره برای کسی است که مأمور به صوم باشد یعنی بتواند روزه بگیرد ولی در ما نحن فیه فرد مزبور نمی تواند روزه بگیرد از این رو مکلف به روزه نیست ولی از طرفی ظاهر ادله این است که کسی که صوم را افطار کرده است باید کفاره بدهد چونکه صوم به معنای امساک از طلوع فجر تا غروب می باشد بنابراین باید کفاره بدهد لذا ما هم مثل حضرت امام (ره) و آقای بروجردی در اینجا فتوی نداده ایم بلکه قائلیم که علی الاحوط باید کفاره بدهد و در ضمن مرتکب حرام هم شده است و اما صاحب عروة تفصیلی قائل شده است و می گویند که اگر مانع غیر اختیاری باشد کفاره ندارد (مانند حیض و جنون) ولی اگر اختیاری باشد مانند سفر کفاره دارد.

(مسئله ۱۲) : لو افطر يوم الشک فی آخر الشهر ثم تبين انه من شوال فالاقوى سقوط الكفارة و ان كان الاحوط عدمه و کذا لو اعتقد انه من رمضان ثم افطر متعمدا فبان انه من شوال او اعتقد فی يوم الشک فی اول الشهر انه من رمضان فبان انه من شعبان. بحث در این است که اگر کسی در آخر ماه رمضان شک کرد که آیا آخر رمضان است یا اول شوال ؟ در اینجا باید رمضان را استصحاب کند و بگوید که این روز از رمضان است ، با این وضع اگر آن روز را افطار کرد ولی بعد متوجه شد که اول شوال بوده است واضح است که کفاره ندارد زیرا کفاره مربوط به ماه رمضان است و حال آنکه آن روز رمضان نبوده است ، فقط او تجری کرده است .

فرع دوم در این مسئله این است که فرد عقیده دارد که فلان روز ماه رمضان است (دیگر به عقیده ی او آن روز، روز یوم الشک نبود بلکه مطمئن بوده که جزء ماه رمضان است) اگر با این عقیده آن روز را افطار کند و بعد مشخص شود که ماه رمضان نبوده باز مثل صورت قبلی کفاره ای به گردنش نیست .

فرع سوم این است که اگر کسی در اول روز ماه رمضان مطمئن باشد که ماه رمضان است (نه اینکه آن روز، یوم الشک باشد که در این حال واضح که استصحاب شعبان می کند و مکلف به روزه نیست) اگر روزه را بخورد در اینصورت اگر آن روز واقعا شعبان باشد باز کفاره ای به گردن او نیست ولی اگر رمضان باشد معلوم است که کفاره ثابت است ...

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین